www.kurdistannet.org
6-6-2006 15:48 بەکاتی ناوەندی ئەوروپا

ڕەیپ دەستدرێژییە بۆ سەر شەرەفی پیاوو بنەماڵە یان گەورەترین تاوانە بەرانبەر قوربانییەکە؟ (بەشی دووەم) ... عەتای مەلا کەریم

بەریتانیا

ئێستاش لە کۆمەڵگا خۆرئاواییەکاندا ڕەیپ نەک هەر هەیە بەڵکو زۆریشە. هۆکارێکی دیاریکراو نییە بۆ ڕەیپ: پیاوانی جیا جیا بۆ مەبەستی جیا جیاو بەهۆی جیاجیاوە تاوانی ڕەیپ ئەنجامدەدەن. ئێستاش ڕەیپ تەنانەت لە کۆمەڵگا خۆرئاواییە پێشکەوتووەکانیشدا هەر لە ڕیزی تاوانە شاراوەکاندایە؛ واتە بەشی هەرەزۆری ئەم تاوانە ناگاتە دامودەزگا یاساییەکان و کەمتر پۆلیسی لێ ئاگادار دەکرێت و تەنانەت زۆرجاریش دوای ئاگادارکردنی پۆلیس کێشەکە دادەخرێت لەسەر داوای شکاتکەرەکە. هۆکاری ئەوەش زۆرن و لەوانە:

- ئەو کەسە نایەوێت ڕووبەڕوی لێپێچانەوەی یاسایی ببێتەوە.
- پێدەچێت نەیەوێت خەڵک بەوە بزانن کە دەستدرێژی سێکسی کراوەتە سەر.
- لەوانەیە لە تۆڵەسەندنەوەو پەلاماری زیار بترسێت،
- لەوانەیە نەیەوێت ماڵ و خێزانی لێتێکبچێت، لە کاتێکدا کە پەلاماردەرەکە هاوسەرەکەی یان ئەندامێکی خێزانەکە بێت.
- لەوانەیە هەرنەشزانێت کە دەستدرێژی سێکسی کراوەتە سەرو بە گوناهی خۆی بزانێت یان بە کارێکی ئاسایی و نۆرماڵی بزانێت.
- خەمی ئەوەیەتی کە پۆلس باوەڕی پێنەکات.
- لەوانەیە بڵێت دادوەر دەڵێت: خەتای خۆتە، جا تۆ بەو نیوەڕووتی و جلوبەرگەوە بچیتە دەرەوە چۆن ڕەیپ ناکرێیت!
- پێدەچێت وابزانێت کە کەس باوەڕ بەوە ناکات کە بە پێچەوانەی ویستی خۆیەوە بووە، چونکە واباوە خەڵک دەڵێن: هەموو ژنێک یەکەمجار هەر دەڵێت نا.

ئەم مەسەلانە لە کۆمەڵگای کوردەواریدا چڕتر دەبنەوەو مەسەلەی دیکەشی دێتەپاڵ وەک ئەوەی ترس لە براو باوک ئامۆزاو تیتکەزاکانی کە بیکوژن و بڵێن خەتای خۆتە، یان تەنانەت ئەگەر نەشڵێن خەتای خۆیەتی هەر بە ئابڕوچونی بزانن و بەکوشتنی ئەو ئەو ئابڕووە تکاوە بگێڕنەوە. لە کوردستان کە هەواڵی کوشتنی ئافرەتێک دەبیسترێت یەکسەر خەڵک پێدەکەنن و دەڵێن: بەو خوایە بە خۆڕایی نییە! هەڵبەتە شتێکی کردووە! (Muncie & McLaughlin (2001 دەڵێن کە پیاوێک لەو سەر شەقامە پەلاماری پیاوێکی دیکە دەدات هەموو کەس لەسەر ئەوە کۆکن کە ئەوە پەلامارەو تاوانە، بەڵام ئەگەر کەسێک لە ژنەکەی یان منداڵەکەی بدات وەک کێشەیەکی خێزانی و تایبەت چاوی لێدەکرێت. دیارە لە کۆمەڵگای ئێمەدا کوشتنیشی بە شەرعی دەزانرێت چونکە 'شتێکی کردووە'!

هۆکاری دەستدرێژی سیکسی بۆسەر ژنان زۆرەو هەمەجۆرن بەڵام بەشێوەیەکی گشتی ئەو هۆکارانە دەگەڕێنەوە بۆ کولتووری باوکسالاری و ئەو ڕاستییەی کە تەنانەت لە پێشکەوتووترین وڵاتانی جیهانیشدا هێشتا هەر ڕەگەزەکان لەیەک جودان و باڵادەستی نێرینەو توندوتیژی ئەوان تاڕادەیەکی زۆر بە ئاسایی دەناسرێت. ئەو باڵادەستی و توندوتیژییە بە ئاشکرا لە نێو خێزان و شوێنی کارو تەنانەت لە پەیوەندی سێکسیشدا دەبینرێت. لەم نێوەدا پیاوان پێدەچێت بۆ سەپاندنی باڵادەستی خۆیان بەسەر ژناندا و زامنکردنی بێدەسەڵاتی و ئەڵقەلەگوێی ئەوان ڕەیپیش بەکاربهێنن.

کۆمەڵێک توێژینەوە کراوە لەسەر هۆکارو شێوازی ڕەیپ لە ئەمریکاو (Chappel et al. (1977 دەڵێن کە بەزۆری لە شارەگەورەکاندا ڕەیپ لە ماڵی قوربانییەکەدا ڕوودەدات، بەڵام لە شارە بچوکەکاندا بەزۆری لە ناو ئۆتۆمۆبێلدا ڕوودەدات؛ ئەو لێرەدا مەبەستی ئەوەیە کە ئەو ئافرەتانەی لە ناوچە دورەدەست و لادێکاندا ڕازی دەبن سواری ئۆتۆمۆبێلی خەڵک ببن، لەو کاتانەدا ئەگەری ڕەیپ کردنیان زۆرترە. ئەوان لەو لێکۆڵینەوەیەدا ئەوەیان بۆ دەرکەوتووە کە بەزۆری ڕەیپ لە نێوان کاتژمێر 8ی شەوو 2ی سەر لەبەیانیدا ڕوودەدات و لە زۆربەی هەرە زۆریشیاندا لە تاریکییەکی تەواودا ئەنجامدەدرێن. ئەوەش لێکدانەوەی کریمینۆلۆژی و سایکۆلۆژی خۆی هەیە چونکە پێدەچێت بێجگە لەوەی کە تاوانبارەکە نەیەوێت بەباشی بناسرێتەوەو کەشف ببێت مەبەستی لە تاریکییەکە ئەوەش بێت کە کەسایەتی قوربانییەکە لەبیر بکات و هەموو هەست و سۆزێکی مرۆڤانەی خۆی بخاتە ئەولاوەو وەک ئامێرێک نەک مرۆڤێک مامەڵەی لەگەڵدا بکات. هەروەها هۆیەکی دیکەش ئەوەیە کە ئەلکهول و دەرمان بە زۆری لە ئێواراندا بەکاردێن کە دیارە زۆرجار ڕێخۆشکەرن بۆ تاوان بە گشتی و توانە سێکسییەکان بەتایبەتی. لەلایەکی دیکەشەوە بەکارهێنانی ئەلکهول و دەرمان ئەگەری بوونە قوربانی تاوانیش جارێکی دیکە زیاد دەکەن. بەڵام دیارە ئەم لێکدانەوانە ڕەها نین و بەگوێرەی شوێن و کات دەگۆڕێن.

(Amir (1971 لە لێکۆڵینەوەیەکدا ئەوەی بۆدەرکەوت کە قوربانیانی ڕەیپ بەزۆری تەمەنیان لەنێوان 16-25 ساڵاندایەو بەزۆری کەسانی زوگوردن، چونکە بەتەنیا دەژین و بەتەنیاش هاتوچۆدەکەن. بەزۆری باری ئابوریان لاوازەو کەمدەرامەتن و هەروەها ئەو دەڵێت ژنانی ڕەشپێست زۆرتر ڕەیپدەکرێن، وەک لەکەدارکردن و کەمبایەخ سەیرکردن و بەکارهێنانیان وەک ئامێری سێکس. دیارە ئەو توێژینەوەی ئەمیر ئەمریکییەو مەسەلەی نەژاد و هەروەها مەسەلەکانی دیکەش لە کات و شوێنی جیاوازدا شێوازی جیاجیا وەردەگرن. (Ploughman& Stensrud ((1986 تاڕادەیەک پشتگیری ئەو بۆچونانە دەکەن و دەڵێن ئەو هەلومەرجەی کە تاوانی تێدا ڕوودەدات، بەتایبەتی تاوانی ڕەیپ نە گاڵتەیەو نە هەڕەمەکی، بەڵکو شیرازەیەکی کۆمەڵایەتییان هەیەو پەیوەندییان هەیە بە هەلومەرجی ڕێکخستنی کات و ئەو دەوروبەرەی کە مرۆڤ تێیدا هەڵدەسوڕێت. بەڵام ئەوان لە توێژینەوەکەیاندا بۆیان دەرکەوت کە زۆربەی تاوانەکانی ڕەیپ یان لە ماڵی تاوانبارەکە ڕوودەدەن یان لە ماڵی قوربانییەکە. بەزۆری لەسەر شەقامێک پێشتر یەکتر دەبینن و زیاتر لە گەڕەکی تاونبارەکە یەکتر دەبینن کە دوور نییە لە گەڕەکی قوربانییەکە.

ئەم توێژینەوانە ئەگەرچی ڕەها (مگلق) نین بەڵام گەلێک ئەفسانە بەدرۆ دەخەنەوە لەسەر ڕەیپ و تاوانە سێکسییەکان. خەڵکی دەڵێن: لەگەڵ نەناسیاو قسەمەکە- متمانە هەر بە خزم بکە- ئەو کەسە کە قسەت لەگەڵ کرد کەس نازانێت خەڵکی کوێیە بۆ قسەی لەگەڵ دەکەیت- دەرگاکەت توند دابخە- بەتەنیا هاتوچۆ مەکە- بەشەو مەچۆ بە هیچ لایەکدا... هتد؛ کەچی بەپێچەوانەوە زۆربەی تاوان و بەتایبەتی تاوانە سێکسییەکان لە کەسانی نزیکەوە ڕوودەدەن. ئەم مەسەلەیە لە تاوانە سێکسییەکان بەرانبەر منداڵ زۆرتر جەخت دەبنەوەو زۆربەی هەرەزۆری ئەو تاوانانە لەلایەن خزم و کەسانی نزیکی منداڵەکەوە ئەنجام دەدرێن.

(Amir (1971) ; Cahppell et al. (1977 هەندێک جیاکەرەوەی کەسایەتییان بۆ دەرکەوت لەسەر تاوانبارانی ڕەیپ و دەڵێن کە بەزۆری گەنجن و تەمەنیان لەنێوان 16-30 ساڵدایەو بەزۆری لە چینە هەژارەکانن و ڕەشپێستەکان ڕێژەیەکی بەرزیان پێکدەهێنن. ئەم لیستانە هەمدیس ڕەها نین و پەیوەندییان بە کات و شوێنی تایبەتەوە هەیە؛ خۆ پێدەچیت لە کوردستان و هەموو وڵاتانی خۆرهەڵات تەمەنی ئەو تاوانبارانە زۆر لەوە بەرزتربێت و بەزۆریش لە چینە باڵاکان بن. بەڵام ئەوەی جێگای سەرنجە ئەوەیە کە ئەوان بۆیاندەرکەوت کە لەو کەسانەدا کە توێژینەوەیان لەسەر کردوون نیوەیان ژنیان هەبووە و

60% منداڵێک یان زیاتریان هەبووە. لەهەر چوار کەس یەکێکیان پێشتر ڕەیپی کردوەو لەهەرسێکەس یەکێکیان پێشتر تاوانی توندوتیژی ئەنجامداوە.
(Henn et al. (1976 دەڵێن کە پێناچێت هەموو ئەوانەی کە ڕەیپ دەکەن لەبارەی دەروونییەوە شێواو بن، یان لەبارەی ژیرییەوە نەخۆش بن، بەڵام (Hollin (1989 دەڵێت کە هەردەبێت جیاوازییەکیان هەبێت لەگەڵ خەڵکی ئاسایی ئەگینا دەبێت بڵێین کە هەموو پیاوێک تاوانی ڕەیپ ئەنجامدەدات ئەگەر بۆی هەڵبکەوێت.